

อุทยานแห่งชาติ เขาสามร้อยยอด

เขาสามร้อยยอด ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของอำเภอไทยในท้องที่อำเภอปราณบุรี และอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอุทยานแห่งชาติประเภทชายฝั่งทะเลแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2509 มีเนื้อที่ประมาณ 98.08 ตารางกิโลเมตร หรือ 61,300 ไร่ มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาหินปูนสูงชันริมฝั่งทะเลที่สวยงาม ผสมกับที่ราบริมฝั่งทะเลที่เป็นหาดเลนและห้วยน้ำทะเลตื้น รวมตลอดถึงหมู่เกาะหินปูนในทะเลใกล้ชายฝั่งรวม 5 เกาะ ได้แก่ เกาะสัตตูด เกาะโค้ว เกาะนมสาว เกาะระวิง และเกาะระวาง และมีพื้นที่ราบน้ำจืดตลอดไปอยู่ทางด้านตะวันตกของเขตอุทยานแห่งชาติคือ หุบสามร้อยยอด เป็นหนองน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1/4 ของเนื้อที่อุทยานแห่งชาติ น้ำจืดในหุบสามร้อยยอดมีแหล่งกำเนิดมาจากเทือกเขาตะนาวศรีไหลผ่านห้วยโพระตก ห้วยขมิ้น ห้วยหนองควม ห้วยไร่คาพัง แล้วระบายลงสู่ทะเลตามคลองเขาแดง หุบสามร้อยยอดนี้เป็นแหล่งอาหารที่สมบูรณ์ของนกและปลาน้ำจืดนานาชนิด

เนื่องจากสภาพทางธรณีของเขาสามร้อยยอดเป็นหินปูนที่มีความลาดชันสูง ทำให้เกิดเป็นหน้าผาสูงชันและหุบเหวลึก มีความสูงของยอดเขาที่สูงที่สุดในเขตอุทยานแห่งชาติถึง 605 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ยอดเขาที่สำคัญได้แก่ เขาใหญ่ เขาถ้ำประทุน เขาแดง เขาหุบจันทร์ และเขาคันบันได ฯลฯ บริเวณที่สภาพธรณีเป็นหินปูน หลายแห่งที่หินปูนถูกอิทธิพลของธรรมชาติกัดเซาะหรือผุสลายเป็นถ้ำ หรือปล่องหุบเหวขนาดใหญ่ที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำแก้ว ถ้ำไทร ถ้ำพระยา-นคร เป็นต้น

ตำนานทะเลปักษ์บ้าน

ที่มาของชื่อเขาสามร้อยยอดมีความเป็นมาหลายกระแส บ้างว่า เป็นเพราะมีต้นสามร้อยยอดขึ้นอยู่ หรือมียอดเขามากมายถึง 300 ยอด แต่ที่คนส่วนใหญ่กล่าวขานกันจนเป็นตำนานสืบกันมาว่า ในสมัยที่เทือกเขายังเป็นเกาะอยู่ ได้มีเรือสำเภาจีนบรรทุกผู้โดยสารผ่านมา และได้ประสบกับลมพายุอย่างรุนแรง จึงได้นำเรือเข้ามาตามร่องน้ำด้านทิศตะวันตกของเกาะเพื่อหลบพายุ แต่เนื่องจากไม่ชำนาญพื้นที่เรือได้ชนกับหินโสโครกอัปปางลง ผู้คนตะเกียกตะกายหนีขึ้นฝั่งได้ 300 คน จึงได้ตั้งชื่อว่า "เกาะสามร้อยยอด" ต่อมาระดับน้ำทะเลได้ลดลง เกาะจึงกลายเป็นภูเขา และชาวบ้านเรียกเพี้ยนเป็น "เขาสามร้อยยอด" บริเวณที่สันนิษฐานว่าเรือจมนั้น ชาวบ้านเรียกว่า "อ่าวทะเลสาบ" ซึ่งมีคนพบเสากระโดงเรือ แค้นานมาแล้ว

และจากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง ตามองล่า ที่เล่ากันว่าเกิดที่อ่าวน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีว่า ตามองล่าและยายรำพึง มีลูกสาวสวยชื่อ ยมโดย มี เจ้าลาย จากเพชรบุรี และเจ้ากรุงจีน มาชอบพอสู่ขอ

เจ้าลายสู่ขอจากยายรำพึง ส่วนเจ้ากรุงจีนขอจากตามองล่า ยายกับตาได้ปรึกษากัน ในวันแต่งงานเจ้าลายและเจ้ากรุงจีน ยกขบวนมากมาทางเรือพร้อมกัน ต่างอ้างสิทธิ์ที่จะแต่งงานกับยมโดย ตากับยายจึงทะเลาะกัน ตามองล่าพาไพร่กรธมโดย จึงจับฉึกเป็นสองซีก ซีกหนึ่งขว้างไปทางทิศตะวันออก กลายเป็นเกาะนมสาวที่ชลบุรี อีกซีกหนึ่งขว้างไปทางทิศเหนือ กลายเป็นเกาะนมสาวที่บ้านบางปู ตำบลสามร้อยยอด อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เกาะนมสาวมีรูปร่างคล้ายหน้าอกผู้หญิง ที่เกาะมีหาดเล็ก ๆ ยาวประมาณ 50 เมตร เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าแม่กรมสาว ซึ่งชาวบ้านโดยเฉพาะที่มีอาชีพประมง จะนับถือเป็นพิเศษ

พืชพรรณ และ สัตว์ป่า

เขาสามร้อยยอดมีความหลากหลายของระบบนิเวศตั้งแต่ห้วยน้ำทะเล ชายหาด ป่าชายเลน หนองน้ำจืด หุบเขา และป่าเขาหินปูน ทำให้เป็นแหล่งที่มีความเหมาะสมแก่การอยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด โดยเฉพาะนก สังคมพืชที่พบได้แก่ ป่าชายหาด ป่าชายเลน ป่าเขาหินปูน และสังคมพืชน้ำ พันธุ์ไม้ที่พบได้ทั่วไปได้แก่ สนทะเล โพทะเล กระดังง์ จันทร์ เกตุ มะเกลือ อ้อยช้าง โมกมัน จันทน์ผา จันทน์แดง มันหมู มะค่าโมง โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก ไปร่ง ตะบูน แสม ส่วนสังคมพืชซึ่งพบในหุบน้ำจืด ได้แก่ กก พง อ้อ แสม หญ้าปล้อง หญ้าไซ บัว ผักแว่น บอน หัวเหว และกระเทียม ฯลฯ

จากความแตกต่างของสภาพธรรมชาติของเขาสามร้อยยอด ทำให้มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโต และเป็นแหล่งอาศัยตามธรรมชาติของสัตว์น้ำ ทั้งที่อาศัยอยู่ในน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด อีกทั้งยังเป็นแหล่งอาหารที่เหมาะสมอย่างยิ่งแก่การประมงสัตว์น้ำเป็นอาหารหลายชนิด ซึ่งจะพบว่ามีนกประจำถิ่นและนกอพยพในเขาสามร้อย-ยอดถึง 237 ชนิด เช่น นกกระสาแดง นกกระสาขาว เป็ดแดง เป็ดหางแหลม เป็ดลาย นกหัวโตนเล็กขาเหลือง นกหัวโตนทรายเล็ก นกชายเลนบึง นกชายเลนน้ำจืด นกชายเลนปากแอม นกสัตินคอแดง นกอีกล้อตะโพกสีน้ำตาล นกขอมทะเลแดง นกอัญชันนอกเขา นกอัญชันคิ้วขาว นกอีโง้ง เหยี่ยวเพเรกริน นกนางนวลแกลบเล็ก นกหัวโตนลาย นกนางนวลแกลบท้ายทอยดำ นกออก นกหัวขวาน นอกจากนั้นพื้นที่เทือกเขาหินปูนยังเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของเลียงผา ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศ และยังคงมีเหลืออยู่มาก พันธุ์สัตว์อื่นที่พบยังมี เสือปลา เก้ง ลิง แสม ค่างแว่น หนูขนสั้นเขาคันบันได อีเห็น เม่น และกระต่ายป่า ฯลฯ

[illegible]

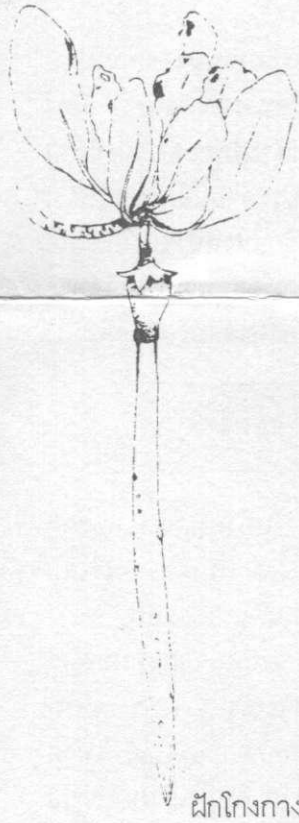

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
ตำบลเขาแดง อำเภอกุยบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77150 โทร. 032-603571

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล
สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้
จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 5612918-21
e-mail : Marine@forest.go.th

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

ผักโขงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*)

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของอ่าวไทย ในท้องที่อำเภอกุยบุรีและกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งแรกของประเทศไทย และนับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 4 ของประเทศ มีเนื้อที่ประมาณ 61,300 ไร่ มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาหินปูนสูงชัน ริมฝั่งทะเลที่สวยงามผสมกับที่ราบริมฝั่งทะเลที่เป็นหาดเลนและห้วงน้ำทะเลตื้น รวมตลอดถึงหมู่เกาะหินปูนในทะเลใกล้ชายฝั่ง ได้แก่ เกาะสัดกูด เกาะโครา เกาะนมสาว เกาะระวีง เกาะระวาง และเกาะขี้นก มีพื้นที่ลุ่มน้ำขังตลอดปีอยู่ทางด้านตะวันตกของอุทยานแห่งชาติ คือ ห่วงสามร้อยยอด

ทรัพยากรธรรมชาติ

พืชพรรณ

จากการศึกษาสามารถจำแนกลักษณะพืชพรรณไม้ภายในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ พืชพรรณที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุ่มน้ำ และพืชพรรณป่าบกพืชพรรณที่เกิดขึ้นในที่ลุ่มตื้นน้ำขังได้แก่

(1) พืชพรรณที่พบในทุ่งน้ำจืดบริเวณทุ่งสามร้อยยอด ส่วนใหญ่เป็นพืชล้มลุก พวกกกชนิดต่างๆ แห้วทรงกระเทียม กกช้าง อ้อ แข่ม ฤๅษี หญ้าปล้อง หญ้าไซ บัว เป็นต้น (2) ป่าชายเลนพรรณไม้สำคัญ เช่น โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ โปรงแดง ตาตุ่มทะเล แสมทะเล เป็นต้น พืชพรรณป่าบกในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ป่าชายหาดเป็นป่าที่พบตามหาดทราย พรรณไม้ที่สำคัญที่พบ เช่น กระทิง หน่อกวาง เกด และมะนาวผี เป็นต้น (2) ป่าเบญจพรรณ ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณที่ขึ้นอยู่บนเขาหินปูน ชนิดพรรณไม้ที่ขึ้น

หลายชนิดมักเป็นพรรณไม้ที่ขึ้นเฉพาะแห่ง เช่น จันทน์ผา จันทร์ ชะมด โกงเขา และแก้วผา เป็นต้น พันธุ์ไม้ที่พบโดยทั่วไป เช่น กรวยป่า กุ่มน้ำหรือกุ่มบก มะเกลือ พลับดวงหรือมันหมู คาง และมะค่าแต้ เป็นต้น

ปลาตีน (*Boleophthalmus boddarti*)

สัตว์ป่า

สามารถพบสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมประมาณ 21 วงศ์ 84 ชนิด โดยทั่วไปเป็นสัตว์ที่มีขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ได้แก่ เลียงผา เก้ง กระเจงเล็ก หมูป่า ลิงลม ลิงแสม ค่างแว่นถิ่นใต้ และสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมขนาดเล็กอื่นๆ อาทิ อีเห็น แม่น ชะมด ค้างคาวหนู นอกจานี้ยังพบบนกออย่างน้อย 60 สกุล 296 ชนิด ประกอบด้วย นกที่อาศัยประจำถิ่นและที่ย้ายถิ่นมาจากที่อื่นตามฤดูกาล อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเป็นสถานที่อาศัยของนกขนาดใหญ่หลายชนิด และเป็นสถานที่เพียงไม่กี่แห่งที่นกกระสาแดงสร้างรังวางไข่ มีเปิดแดงอาศัยอยู่ตลอดปี นกน้ำซึ่งเป็นนกย้ายถิ่นที่เคยพบในอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ นกตะกราม นกกาบบัว นกช้อนหอยขาวหรือนกกุลลา ส่วนนกย้ายถิ่นเป็นนกชายเลนที่พบได้ในช่วงฤดูหนาว ได้แก่ นกกระสาขาว นกช่อมะลอกแดง นกนางนวลขอบปีกขาว นกชายเลนปากช้อน นกทะเลเขาเขียวลายจุด เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นอุทยานแห่งชาติที่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายดังนี้

จุดชมวิวเขาแดง อยู่บนยอดเขาหนึ่งของเขาแดงใกล้บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติซึ่งอยู่ติดกับคลองเขาแดง สามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นเหนือขอบทะเลและชมทัศนียภาพโดยรอบ

หาดคอนตันสน เป็นหาดทรายที่สงบเงียบและงดงามอันร่มรื่นอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 1 กิโลเมตร

หาดสามพระยา เป็นหาดทรายที่สวยงามสงบเงียบเวลาน้ำลงจะปรากฏชายหาดอันสวยงามยาวประมาณ 1 กิโลเมตร บริเวณหาดสามพระยานี้สามารถกางเต็นท์พักแรมได้ อยู่ห่างจากที่ทำการประมาณ 3 กิโลเมตร

ปูก้ามดาบ (*Uca rosea*)

หาดแหลมศาลา อยู่หน้าถ้ำพระยานคร เป็นหาดทราย ลักษณะคล้ายแหลมยื่นออกไปในทะเล มีภูเขาปิดล้อมทั้งสามด้าน จึงไม่มีทางรถยนต์เข้าถึง โดยจากแยกบ้านบางปู (ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ 13 กิโลเมตร) ไปตามถนน รพช.อีก 4 กิโลเมตร สู่เขาเทียน แล้วเดินข้ามเขาไป 500 เมตร จากหลังวัดบางปูเป็นทางเดินขึ้นบันได ใช้เวลาประมาณ 20 นาที หรือเช่าเรือจากบ้านบางปู ใช้เวลาประมาณ 30 นาที

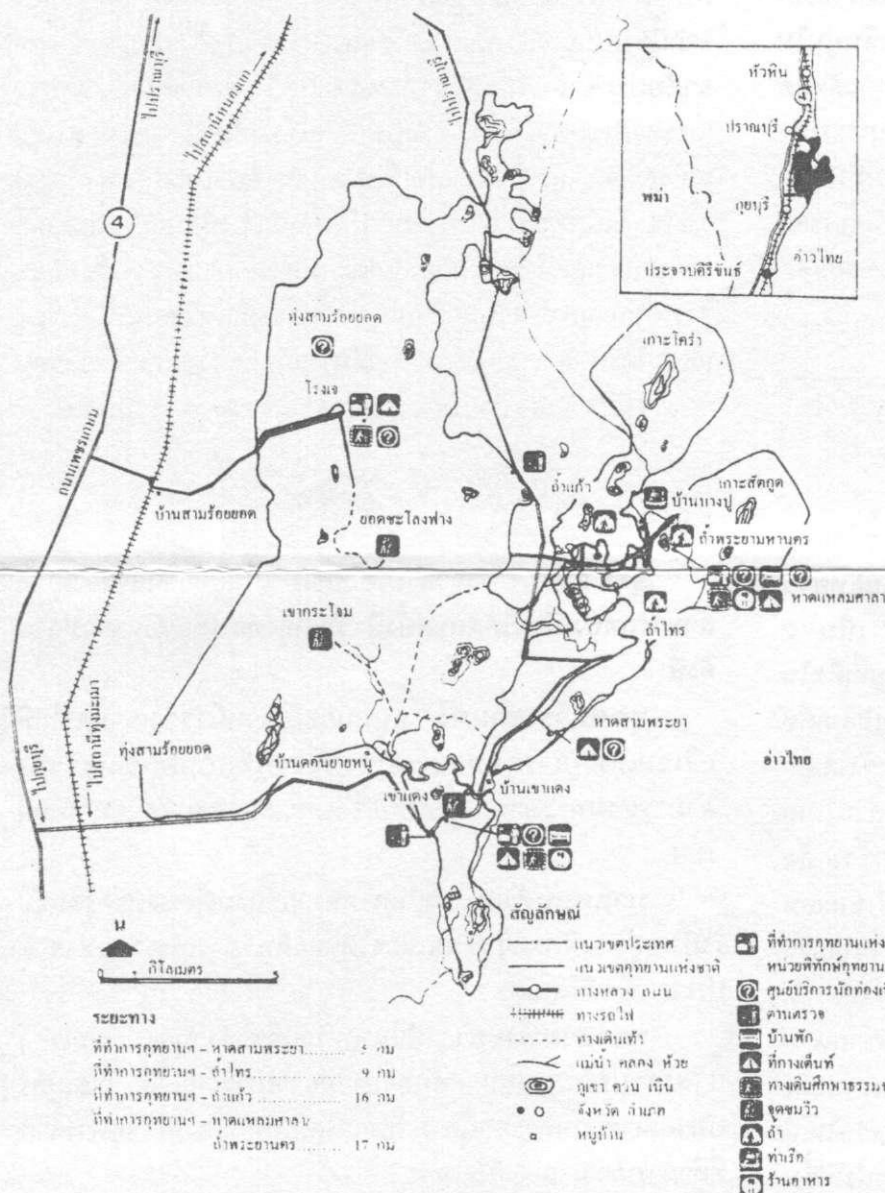
ถ้ำพระยานคร เป็นถ้ำขนาดใหญ่อยู่ในบริเวณหาดแหลมศาลาภายในถ้ำมี 3 คูหา มีหินงอกหินย้อยเป็นเชิงชั้นเหมือนม่าน บางส่วนก็หยดย้อยลงมาเป็นรูปร่างต่างๆ แปลกตา และภายในถ้ำมีพระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ซึ่งรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีพระราชประสงค์ให้ก่อสร้างขึ้นเมื่อคราวเสด็จประพาสเมื่อ 20 มิถุนายน 2433 อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 17 กิโลเมตร การเข้าถึงถ้ำต้องเดินเท้าขึ้นไปจากหาดแหลมศาลาอีกประมาณ 430 เมตร

ถ้ำแก้ว เป็นถ้ำที่มีความสวยงาม ลักษณะเด่นคือ มีหินงอกหินย้อยเป็นประกายระยิบระยับ อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 15 กิโลเมตร

ถ้ำไทร หน้าถ้ำมีต้นไทรขึ้นอยู่ในตำแหน่งที่มีแสงสว่าง ทำให้ถ้ำนี้ได้ชื่อว่าถ้ำไทร ถัดไปเป็นบริเวณที่มีหินงอกหินย้อยงดงามหลายจุด ระยะทางจากปากถ้ำถึงด้านในสุดประมาณ 200 เมตร อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 9 กิโลเมตร

ทุ่งสามร้อยยอด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทหนึ่ง มีพื้นที่ราบลุ่มที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีน้ำขังหรือท่วมถึงตลอดปี มีทั้งส่วนที่เป็นน้ำจืดและน้ำกร่อย จึงทำให้ทุ่งสามร้อยยอดแห่งนี้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกนานาชนิด ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพตามฤดูกาล นับเป็นแหล่งดูนกที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ มีสิ่งอำนวยความสะดวกคือ Boardwalk หรือสะพานไม้ เพื่อการเดินชมทัศนียภาพและความหลากหลายของทุ่งสามร้อยยอด

แผนที่แสดงเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

การเดินทาง

การเดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด สามารถเดินทางได้โดยรถยนต์ส่วนตัว รถยนต์โดยสารประจำทาง และรถไฟ โดยหากเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ จะใช้ทางหลวงหมายเลข 4 (เพชรเกษม) หรือทางหลวงหมายเลข 35 (ธนบุรี-ปากท่อ) มุ่งหน้าสู่ภาคใต้ จนถึงอำเภอปราณบุรี บริเวณสี่แยกปราณบุรี ให้เลี้ยวซ้ายไปตามถนนสายปากน้ำปราณบุรี ประมาณ 4 กิโลเมตร และเลี้ยวขวาไปตามถนน รพช. อีก 31 กิโลเมตร ก็จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติ หรือเดินทางตามทางหลวงหมายเลข 4 จนถึงหลักกิโลเมตรที่ 286.5 (ใกล้บ้านลำโพงก่อนถึงอำเภอกุยบุรี ประมาณ 6 กิโลเมตร) แล้วเลี้ยวซ้ายไปอีก 14 กิโลเมตร ก็จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติเช่นกัน

สำหรับการเดินทางโดยรถยนต์โดยสารประจำทาง มีรถยนต์โดยสารปรับอากาศ และรถธรรมดาให้บริการที่สถานีขนส่งสายใต้ใหม่ ไปยังอำเภอปราณบุรี หรือการเดินทางโดยรถไฟจากสถานีรถไฟธนบุรีไปลงยังสถานีรถไฟปราณบุรี จากนั้นจะมีรถโดยสาร หรือรถยนต์รับจ้างให้บริการ